

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Capvt XI. Oriente Christo scissum templi velum, aperta monumenta,
ruptæ petræ, mota terra.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

omnes tolerandas usque ad nonam, usque ad prescri- ptum ab omni aeternitate tempus. Suus cuique finis a Deo assignatus est. Duas aliqui etiamnum horas habent, quas in cruce consumant; aliqui se sequuntur, sequuntur alii, nonnulli tres quadrantes, quidam unicum, sua tamen omnibus toleranda crux est usque ad nonam, ad praestitutum exitum. Quid querimus? cur dolores ipsi nostros asperamus impatientia? omne malum levius fit tolerando. Nos omnes istud soletur, nemini nostrum tres integras superesse horas; pars trihorii magna iam exhausta est. Aliquibus vix quadrans restat unicus. Quocirca, mei, sustinete hic & vigilate usque ad nonam. Sustinete cum Christo propter Christum, & omnis amaror calicis dulcescet. Suavius est extrema omnia pati usque ad nonam, quam ardere saeculis aeternis.

CAPVT. XI.

Moriente Christo scissum templi velum, aperta monumenta, rupta petrae, mota terra.

Ex David Absalone filio, dum e quercu pendet, transfolio, lugubre carmen iterans clamabat voce magna: Filium Absalon, Absalon fili mi. Cum Dei Filius hominum obedientissimus in cruce obiisset, orbe toto lugubris clamor est auditus, Luxit & elanguit terra. E diversis quatuor locis haec comploratio est orta, e templo, e tumulis, e petris, e tellure ipsa. De his Mattheus clarissime, Et ecce, inquit, velum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum. Petra mota est, & petra scissa sunt, & monumenta aperta sunt. Haec quatuor prodigia interitu vitae testata, hoc capite sunt explicanda.

I. Christo moriente scissum templi velum.

Prodigium primum Velarii sacri scissura. Templum velut sacellum laxitissimum illud Dominici corporis templum, crucis ariete tam foede dirutum. Quod futuri Christus de templo sui corporis praedicens, Solvite, inquit, templum hoc. Porro Hierosolymaei templi velum duplex fuit Exterius unum ante sancta, interius aliud ante Sancta sanctorum praetensum. Primum illius expressam mentionem faciens Paulus, Post velamentum autem secundum, inquit, tabernaculum, quod dicitur Sancta sanctorum. Aristaeus Patri Philocrati iter suum ad Pontificem Eleazarum describens, hoc velum vocat spectaculum iucundissimum, quo numquam facile satari possis, praefertim cum illud undante vento crispatur. Iosephus ex Hebraeis Graecus scriptor, de Solymaeanum templum una cum hoc velamine (quod Aulaeum nominat) depingens, fores habebat aureas, inquit, quinquaginta quinq; cubitis altas, sexdecim latus. Adhaec aulaeum longitudine pari, hoc est, velum Babylonicum hyacintho & bysso, & cocco, & purpura variatum, mirabili opere factum, neq; contemplationis expertis colorum permixtione, sed velut omnium rerum imaginem praefertens. Cocco enim videbatur ignem imitari, & bysso terram, & hyacintho aeternam, ac mare purpura, partim quidem coloribus, bysso autem ac purpura origine: quoniam byssum quidem terra, mare autem purpuram gignit. Eratque in eo per scripta omnis caeli ratio, praeter signa. Introgressos autem inferior pars excipiebat, cuius altitudo quidem habebat sexaginta cubitos, & longitudo totidem, latitudo viginti.

Sed utrum e duobus his velis scissum est? Sunt qui exterius dicat: sunt qui asserant interius, quod a Matthei verbis non dissonat: aliqui utrumque laceratum affirmant, quod Alphonso Salmeroni satis probabile videtur. Hoc factum simulatq; Dominus Iesus anima efflavit: Et ecce, inquit Matth. velum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum. Diverse huius cause.

I. Detestatio sceleris Hebraei tunc commissi. Iudaeorum mos erat auditis in Deum maledictionibus non tantum diloricare vestem, sed scindere. Ita Caiphas scidit vestimenta sua dicens: blasphemavit. Aeternus Pater unigenam suam in cruce mortuum cernens, velarium sacrum veluti vestem suam discidit, & testatus hunc suum esse Filium, seque ob eadem illius iratum detestari facinus in eo jugulando commissum. Quod si David audita Saulis & Ionathae regum morte vestem scidit, quanto magis Pater obedientissimi Filii mortem quodammodo perhorrescens id fecit? Numquam res talis facta est in Israel.

II. Causa, Patrefactio mysteriorum sub involutione. Prius omnia erant inigmata, nunc evoluta sunt, & in luce posita. Nimirum Moyses vultum tegebat, aliter a Iudaeis non aspiciendum: Tota ceremoniae, ritus, observationes, sacrificia, & sacrificiorum differentiae velum erant, quo Christianorum spiritualis vita tegebatur. Omnia in figuris contingebant illis. Desierunt haec omnia. Venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate. Vix ulla olim mentio caeli, iudicii, interioris verae humilitatis, pleraque omnia in corporis sensus incurrebant. Nunc patent Christianis, quae tecta fuerant Iudaeis, Evanuerunt illi. Hieronymus, Velum templi scissum est, inquit, & omnia legis sacramenta, quae prius tegebantur, prodita sunt. Corruat Christi Evangelium omnibus exponendum. Pristinae legis cultus & sacrificia sunt abolita; salutis mysteria nemini amplius velanda. Consummata sunt haec omnia. Patet jam arca, quae continebat manna, Cena Christi omnibus exposita; patent tabulae, Prophetarum vaticinia; patet Aaronis virga, Crux Domitica. Non jam amplius in atrio standum; admittimur in conspectum Dei. Scissum est velum, & in spiritum.

III. Causa, Recessus gratiae a Iudaeis. Beatus Ephrem asserit, tunc multis visam e Sancto sanctorum gratiam volare columbam. Iosephus se narrat a sacerdotibus noctu in intimo templo auditum primum quidem motum ac strepitum, postea vero subitam vocem quae diceret: Migremus hinc. Divus Cyrilus Opportunitas tunc maxime, inquit, pulcherrima fuerat, ut velum templi scinderetur, & lex aperiretur, quando animam pro nobis Salvator tradidit: tunc enim a gratia Dei penitus Israel decidit, & resiliit, longe ab ea, cum tanto furore Salvatorem suum impie occidit. Idem adstruens Theophylactus, Scissum est velum, inquit, per hoc manifestante Deo, quod gratia spiritus e templo exolet, & quod Sancta sanctorum omnibus conspicua & manifesta fiant. Quae Victor Antiochenus confirmans, Fecit hoc, ait, non in templi contumeliam, sed in sacerdotum notam. Illi enim, qui diutius in templo diversaverunt, indigni erant. Oportebat adhaec vaticinium, quod de futuro a templi desolatione extabat, impleri.

IV. Causa, Transitus a Iudaeis ad gentes, a Synagoga ad Ecclesiam, a totis sacrificiis ad unum idq; sanctissimum, a sexcentis tredecim legibus, ad unicam eamque suavissimam Evangelii legem: Ama Deum, & uniuersis legibus satisfecisti. Hunc a Iudaeis ad gentes transitum Christus praedicens saepius, Auferetur, inquit, a vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Quandoquidem ergo Messiam vestrum non tantum abiecit sed eum insuper crucifigitis, auferetur a vobis etiam Messiae regnum; caelum perdetis, & terram non retinebitis. Irruet Romanus exercitus & templo sacrificiisque subversis innumeros ferro trucidabit, ceteros in omnes orbis partes disperget. Satis diu invitati estis ad poenitentiam, sed quia bonitati divinae contumaciter obstitistis, en transitum ad gentes struimus. Hoc idem illis in os approbans Paulus: vobis, inquit, oportebat primum loqui verbum Dei, sed quoniam repel-

1. Causa veli templi scissi: Detestatio sceleris Hebraei tunc commissi. Matth. e. 26. v. 65.

Indic. e. 19. vers. 30.

2. Patrefactio mysteriorum sub involucribus latentium.

1. Cor. e. 10. vers. 11. Ioan. e. 4. vers. 23.

3. Recessus gratiae a Iudaeis. Ioseph. l. 7. de bel. Iud. e. 12. pag. 961. Cyril. l. 12. in Ioan. e. 37.

Theophyl. in Marc. Marc. Marc. Marc. Marc.

4. Transitus a Iudaeis ad gentes, a Synagoga ad Ecclesiam. Matth. e. 23. vers. 45. & e. 23. v. 38.

Apost. e. 13. vers. 46.

Aug. l. 3. de consensu Evangelic. e. 19. Matth. e. 27. vers. 51.

litis illud, & indignos vos iudicatis. eterne vite, ecce convertimur ad gentes: sic enim precepit nobis Dominus. Quisque videat, ne idem sibi denique dicatur: Vocatus es diu fatis, & renuisti; tuam ipse salutem pericax repulisti; spes emendationis tue nulla est. Peribis ergo, sed volens oronā tibi destinata alter accipiet. Cælum tibi obferabitur æternum: frustra pullabis janua jam clausa. Vā homini, quem talis fulminavit sententia.

V. Causa, Nova ad cælum via per Christi mortem patefacta. Hanc Paulus digito monstrans, Habentes itaq. fratres, inquit, fiduciam in introitu sanctorum, in sanguine Christi: quam inuitavit nobis viam novam & viventem per velamen, id est, carnem suam. Iam igitur propalata est via sanctorum. Noctes atque dies patet ampli janua regni: referatus est omnibus in cælum ingreditur; nemo excluditur qui ad illa Sancta sanctorum per novam hanc viam contendit. Scissum est velum, apertū est cælum. Iam Stephanus etiānum in terrā stans solis oculis illuc penetrat divinæ gloriæ spectator. Sicut autem eo profus momento, quo Christus in cruce obiit, Dei gloria se spectanda Patribus in limbo prebuit ita cuius hominum puncto mortis Deus se cernendum exhibet, nisi moriens adhuc in nebula peccati hæreat.

§. II. Propria seisi veli explicatio.

Via verò quā sibi Christus Corporis sui gloriam, nobis & animi & corporis beatitudine obtinuit, crux fuit iussu Patris tolerata. Hæc verissima est ad Sancta sanctorum via, via crucis. Amemus, o Christiani, crucem. Hanc nobis Dominus ut legatum carissimum testamento legavit. Ambrosius tamquam legator testamenti, Auctor pietatis, sequitur, in cruce pendens testamentum condidit, singulis pietatis opera distribuens: Apollis persecutionem, Iudæus corpus, Patri spiritum, Virgini Parynymphum, latroni paradysum, peccatori infernum, Christianus vere penitentibus crucem commendavit. Ad quæcumque attendendam totius scripturæ voluminibus invitatur, sed illa religiose simplicitatis cohortatio mihi videtur omnium nervosissima, quæ compendio ita nos instruit: Non est alia via ad vitam, & ad veram internam pacem, nisi via sanctæ crucis & quotidiana mortificationis. Dispone omnia secundum tuum velle & videre, & crucem semper invenies. Convertite te supra, convertite te infra, convertite te extra, convertite te intra, & in his omnibus invenies crucem: & non est alia via ad vitam, & ad internam pacem, nisi via sanctæ crucis. Si libenter crucem portas, portabit te, & duet ad desideratum finem, ubi scilicet finis patiendi erit quamvis hic non erit. Si crucem invide portas, te ipsum magis gravas, & tamen oportet ut sustineas. Si abijcis unam crucem, aliam procul dubio invenies, & forsitan graviores.

Tota vita Christi crux fuit & martyriū. Tota vita Christi crux fuit & martyriū, & tu tibi queris requiem & gaudium? Erras, erras, si aliud queris quam pati tribulationes, quia tota ista vita mortalis plena est miseriis & circumscripta crucibus. Quamdiu pati grave tibi est & fugere queris, tamdiu male habebis, & sequetur te ubiq. fuga tribulationis. Nemo ita cordialiter sensit passionem Christi, sicut is, cui contigerit similia pati. Calicem Domini affectanter bibe, si amicus ejus esse, & partem cum eo habere desideras. Merito deberes libenter modicum pati pro Christo, cum multi graviora patientur pro mundo. Scias pro certo, quia morientem te oportet ducere vitam. Et quando quisque plus sibi moritur, tanto magis Deo vivere incipit. Nihil Deo acceptius, nihil tibi salubrius in mundo isto, quam libenter pati pro Christo. Omnibus ergo perlectis & scrutatis sit hæc conclusio finalis, Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū Dei.

Reverā è solidæ pietatis meditullio hæc nata sunt, instar oraculi habenda. Verūm patientiam omnes commendant, sed pati recusant. Hi mores nostri sunt. Ergo ad Christum denuo nos vertamus, & scissum ve-

alum in ejus sanctissimo corpore consideremus. Nec enim hoc quisquam exposuerit magis proprie quam Paulus, cuius voces sunt: Per velamen, hoc est, carnem suam. Hoc velum corporis Dominici à summo usque deorsum, à supremā usque ad imam partem scissum est. Quod prævidens Iudas, à plantis pedis usque ad verticem, inquit, non est in eo sanitus vultus & lyor, & plaga tumens. Hoc velum ita scissum, adumbrabat Christi summos dolores, membra omnia in dolore maximo fuerunt, suum quodque habuit, eumque non simplicem. Vere vir dolorū Christus, & sciens infirmitatem: Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit. Sed & animum summis moeroribus obrutum testantur ea verba: Tristis est anima mea usque ad mortem: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Neque enim hoc velum in theatro comicus proclamavit. Quod dixit, re ipsa sensit. Nec tantum summi, sed & diuturni erant hi dolores: à tempore cenæ usque ad nonam finitæ vitæ, luctatus est cum morte ultra viginti horas. Attendite & videte, si est dolor similis huic dolori. Imò verò jam in Matris utero Christus supplicio crucis est affectus. Iam iussio Patris urgebat: Fili mi, crucifigendus es. Ab eo momento Christus presentissimam semper ante oculos crucem habuit, cum hoc mandato Patris, qui ab omni æternitate rerum universarum seriem prævidens, decrevit Filium in terram mittere crucifigendum. Ita Christus non solum tribus horis, sed triginta quatuor annis in cruce pendit, & fellis calicem bibit. Hinc pius ille scriptor, quem dixi, rectè asierit: Nec enim Iesus Christus Dominus noster, unā horā sine dolore passionis fuit, quamdiu vixit. Deinde calix ille Christi felleus nullā solatii suavitate fuit temperatus. Discipulis Crucifixi & aliis ejus imitatoribus dabatur calix solatii permulvus: Apostoli cum virgis cederentur, ibant gaudentes à conspectu concilii, quomam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Andreas crucem sibi fixam eminus salutabat. Stephano lapides torrentis dulces fuerunt. Laurentius prunis incubat ut plumis. Tiburtius prunas calcat ut rosas. At Christus ingemiscens, Circumdederunt me, inquit, dolores mortis, & torrentes iniquitatis conturbaverunt me. Dolores inæxni circumdederunt me, preoccupaverunt me laquei mortis. Inoproprium expectavit cor meum & miseriam. Et sustinui qui simul contristaretur, & non fiat: & qui consolaretur, & non invenit. Ita nos ita solentur, & firment ut modicum, quod patimur, libenter patiamur.

§. III. Christo moriente aperti tumuli.

Et monumenta aperta sunt, inquit Matthæus, & multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt. Disjectis terræ motu aut fissis marmoribus, quibus tegebantur, hiærant tumuli, mortui suum Dominum agnoscebant, quem nosse vivi volebant; cæmque cogrediri vel clausis oculis ferre quasi horruerunt mortui, quam inferre non verebantur vivi. Nam & hoc singulari prodigio declaravit Deus, eum qui interfectus, suum esse filium, non solum cæli & terræ, sed & mortuorum Dominum, inferorum domitorem; qui carcerem mortis subeat, non ut clausus illic maneat, sed ut captivos omnes educat. Monumenta aperta sunt, inquit Hieronymus, in signum future resurrectionis. Hæc extra urbem sic erant reſerata, ut ipsa cerni possent cadavera, certè à Romanis aliisque gentibus. Nam forsitan Iudæi homines, scilicet religiosissimi noluerunt egredi, ne aspectu illo mortuorum contaminarentur. Et si verò moriente Christo aperta fuerint monumenta, nullus tamen mortuorum ante Christum redivivum in vitam rediit. Quod dilucidè Hieron. his verbis confirmat. Et tamen cum monumenta aperta sint, inquit, non antea resurrexerunt, quam Dominus resurgeret, ut esset ipse primus.

1. Nov. ad cælum via per Christi mortem patefacta. 1. Cor. 10. v. 19. & 20. Hebr. 9. v. 8.

Ambros. serm. de p. christi. Eam Christianis vere penitentibus Christus commendat.

Thom. 2. Kemp. in l. m. Christi. l. 2. c. 12. ex quo hic succ. 2. Non est alia via ad vitam, & ad internam pacem, nisi via sanctæ crucis.

Tota vita Christi crux fuit & martyriū.

Pf. 43. Propter te mortificamur totā die.

Athor. c. 14. vers. 21.

primogenitus resurrectionis ex mortuis, nimirum ut testimo-
no illorum pariter & exemplo Christi Resurgentis gloria tes-
tatur redderetur. Coniungunt quidam ex illorum nume-
ro fuisse Adam, Euan, Abraham, Isaac, Jacob, Davi-
dem, qui solliciti caverant, ne alibi quam in Palaestina,
divinae sponsonis terra, humarentur, Resurgentis
Christi participes futuri, Forrasis, & illi portus qui
Christum viderant, Zacharias, Simeon, Joannes Bapti-
sta, & alii his posteriores cum Christo in vitam redie-
runt. Ita Dominus, multos testes non tantum mortis to-
lerat, sed & vitæ receptæ produxit.

Aperta igitur sunt monumenta moriente Domino,
veluti mens Majorimbrem sitiens terra desiderat aquas,
jamque rotante cælo exponuntur vasa pluvias exca-
pitata, ita Christo animam agente referantur sepulchra
Dominicæ Corporis cum gaudio receptura. Dixerat
Christus: Venit hora, & nunc est, quando mortui audient vo-
cem Filii Dei. Non mortui tantum, sed & mortuorum
habituacula audierunt hanc vocem, perinde ac si de cru-
ce clamasset Christus: Quia me vivi adeo crudeliter occi-
dunt, hiare tumuli, reserate monumenta, mortuos
evocabo in testes tam miseranda mortis.

Hæc tumulorum ingens fuit concertatio, nec enim
unus solum, sed multi sunt aperti, tamquam si cerarent,
à quoniam Dominus in cruce defunctus esset suscipien-
dus, Dixerat Deus, Caino fratri cædæ: Terra aperuit os
suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tuâ. Cùm Dñi
Filius, Abel innocentissimus, sanguinem pro nobis funderet,
cælestis Pater Judæos terruit his velut vocibus:
En undique terra panditur, ut fratris vestri vitalem san-
guinem excipiat. Terra olim dehiscens Dathan & Abi-
ron impiè sacrificantes glucit. Jam terra pluribus locis
disrumpitur, ut hominem sanctissimum, qui seipsum
obtulit in sacrificium, eo quo potest hospitio recipiat.

Nec ideo tantum aperta sunt monumenta, ut in co-
rum aliquo crucifixus Dominus diversaretur, sed ut fu-
tura mortuorum liberatio promulgaretur. Qui saxum
defuncti tumulo imponunt, hoc reipsa dicunt: Hic ho-
mo à morte victus est; non redibit amplius domum,
jam in mortis ære ac familia censetur; has ædes posthac
incolat, quas saxo munimus. At verò quia moriente Do-
mino mors omnium victrix est victa, jam hujus tyrannicæ
reginæ carceres revellantur, captivus exundi datur
libertas & promulgatur: Proditæ nunc victis; mors
bellata est, vita immortalis & æterna vobis obrenta est;
proditæ.

Cùm Christus à Joanne tingeretur in Jordane, aperti
sunt cæli; quod argumento fuit, è Patris throno spiri-
tum divinum & thesauros cæli in terram descendere:
Sic regum Rege mortuo aperti sunt tumuli, quod
signo fuit, è crucis solio cælestem vitam in mortuos de-
manare. Quamprimum namque Christus oculos mori-
endo clausit, mox tumulos divina vis aperuit. Mors
non amplius leo, sed ut leonis mortui pellis est.

Sed patentia hæc sepulchra nemo melius explica-
verit, quam regius Pfates, qui hunc in modum cecinit:
Sepulchrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose age-
bant. E patulis his sepulchris illusiones, ludibria, execra-
tiones, maledicta, probra, sputa in divinum vultum, &
omne genus sordium emerit. Atque hoc præter sum-
mos dolores, alterum fuit, Ignominia summa, qualem
nullus hominum unquam subiit. Hinc illæ voces: Tu scis
improprium meum & confusionem meam. Atrocitas infan-
dæ hujus ignominie soli Filio Dei nota. Et quæto hæc
paullulum cogitemus. Vir ille crucifixus paullo ante ser-
monibus & miraculis multa millia hominum, orbem
attraxerat: hinc illæ Phariseorum querimonie: Videris,
quia nihil proficimus? ecce mundus totus post eum abiit. Hic
iple vir subito capitur ut celebris laro, sistitur iudicibus
ut facinorosus homo, flagellatur ut vile mancipium,
addicitur morti ut lætæ majestatis reus, in crucem agi-

tur ut latronum coryphæus; hinc etiam illorum medius
pendet. Hic certè aperta sunt fœterissima sepulchra,
è quibus mephitis fœdissima ructavit, hic audita vo-
ces: Reus est mortis, homo blasphemus, stultus, carastâ
dignus, veste albâ notandus, seductor, malefactor, affe-
ctor imperii, princeps latronum. Hæc elogia in Dei
Filiu congeriebantur. Ita innocentie ac viæ auctor
cum sceleratis deputatus est. Vidimus eum descriptum & usque
novissimum virorum, inter scelestissimos homicidas pen-
dulum. Crux servus, homicidis, latronibus debebatur.

In hoc lectulo thaumaturgus vir iste defungitur. Male-
dictus à Deo est, qui pendet in ligno. Insuper & aliud igno-
minie genus accessit ad Christi tormenta, Nasoribus
& impulsoribus Judæis (quod Adrichomius tradit)
crux eo situ dehta est, ut Christus tergum in cruce Hie-
rosolymorum urbi obverteret, tamquam indignus, qui
civitatem sanctam aspiceret. Quam pulchrè hic luit
divina Providentia! Judæi hujus consilii auctores &
dedecoris illius fabri, tam felicitatis nostre, quam cala-
mitatis suæ non falsi vates fuerunt, eoque facto in sci-
plos tulerunt sententiam, quam Deus per Hieremiam
prædixit: Dorsum & non faciem ostendam eis in die perdi-
tionis eorum, sicut ventus urens dispergam eos coram inimico.

Factum profecto, dispersi sunt miser me; averlus est
ab illis Deus: dispersit eos per omnia regna qua nesciunt.
Quod verò Christus crucifixus faciem ad abeuntis so-
lis partes verterit, nostræ felicitatis erat argumentum:
quod & Pfates canit: Oculi ejus super gentes (quæ in illis
partibus respiciunt. Ideo Christiani ritu veteri ad Orien-
tem versi orant, ut semper meminerint, Christi faciem
in cruce ad occasum solis spectasse. Quod Judæi sug-
gesserant Romanis in pœnam & ignominiam Christo,
& in signum summi despiciatûs. At divina sapientia ma-
lignissimam hanc eorum operam in bonum nostrum
convertit. Hic, inquam, divinæ providentiæ lusus est.
Nam, ut S. Leo ait, quod iniquitas Iudeorum paravit in pœ-
nam, potentia Redemptoris gradum nobis fecit ad gloriam.

Propterea quando & nos ejusmodi patentium se-
pulchrorum fœtores afflant, quando diceris & cavil-
lis petimur, quando ignominia & labe afficimur, quan-
do contumelis & calumniis notamur, quando probris
maledictisque figimur, ad Dominum Jesum crucifi-
xum continuo recurramus, & audiemus illud: Non est
discipulus super Magistrum, nec servus super Dominum suum.
Si patrem familias Beelzebub vocaverunt, quantum magis do-
mesticos ejus. Acerba sunt hæc, non negamus, & digestio-
nis difficillima: sed illud denuo ingeretur: Non est servus
major domino suo: si me persecuti sunt, & vos persequentur. Si
mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit.
Honoris est, Christi causâ inhonoratum despici.

S. IV. Moriente Christo terra mota.

Quantum scire licet, universum orbem hic terræ
motus concussit. Nam Eusebius, Phlegon, Plinius,
Tiberii ævo maximo, ajunt fuisse terræ tremores, qui-
bus duodecim urbes Asiæ sunt prolapsæ. Augustinus af-
ferit hoc eo die factum. Subscribens S. Leo, Cùm ad tan-
tam, inquit, divine majestatis inclinationem totius mundi
compago quateretur, cùm facinus impium omnis sui confusione
creatura damnaret, & manifestam in reos sententiam ipsa post med.
elementa proferrent, quis vobis auditus Iudæi, que conscientia milit p. 143
fuit, quando & vos judicium universitatis urgebat, & revo-
cari ad se consummato scelere impietas vestra non poterat?

Pompejus Magnus inaniter gloriatus, Si pede, aje-
bat, terram calcavero, totum orbem ad arma movebo.
Quantilla est, Deus, humana potentia! Pompejo mili-
tassent homines, non fera, non saxa, non cælum. Longè
major est potentia crucifixi Domini, cui ripes, cui ter-
ra, cui stellæ, cui elementa cuncta serviunt. Stabant hæc
parata in omni obsequium, rueri suum Dominum aut
ulcisci prompta, ad nutum unicum ruiscent in impio-
rum

rum exitum. Cum vidissent homines irati maris procellas, voce humana ad subitam modeliam compositi, *Qualis est hic, ajunt, quia venti & mare obedunt ei*: Et qualis est hic, quem extinctum elementa, quem creata omnia deplorant: Ergo & terra mota est. Hi terre motus ac tremores vario nos significatu erudiunt.

I. Parrato scelere tam abominando meruissent homines, vel terra dehiscente absorberi, vel edificiorum ruinis sepeliri. Auctores sceleris non tantum hanc eadem parrarunt, verum etiam sine penitentia. Post mortem etiamnum invidia Christum exagitarent. Horrendus urbis stupor, prodigiosa oblitatio perditæ gentis. Nam præter vulgus nulli Judæorum tam inuitatis, inauditis miraculis moti, concussa & tremente mundi machinâ suum facinus nondum damnant. Cæcitas crassissima, horribilis amentia, exoculata, furta invidia. Sed hodieque hi mores in usu sunt. Historia Christi patientis & auribus & oculis ingeritur, prælegitur, exponitur, præcinitur, pingitur, totæ ceremoniis representatur: audimus hæc, & aliquantum ad ea ingemiscimus, nihilominus nec suam esse avariciam, nec suam ille superbiam emendat, nihilominus hic crapulam, hic libidinis suas, hic invidiam perpetuat. Cælum reitet, nequicias tamen horum talium non corrigeret. Breve metrum jure queritur.

Terra tremit, manes tremunt, sunt marmora & aras, Sol pallens, lacrymant sidera, ridet homis.

II. Adventus Numinis, & præsentia his terre tremoribus significata. Cuius Silas & Paulus in carcere mediâ nocte orarent & laudarent Deum, subitò terre motus factus est magnus, ita ut moverentur fundamenta carceris: Et statim aperta sunt omnia ostia, & universorum vincula soluta sunt: Deus aderat suos solaturus. Christo jam rediit Angelus cælo venerat à monumenti ostio amovitur saxum: Et ecce terra motus factus est magnus. Mors Christi Deum à nobis alienum & velut absentem conciliavit nobis, & gratiâ præsentem reddidit: Jam, Nobiscum Deus. Psaltes olim cecidit: Deus cum egredieris in conspectu populi tui, cum pertransires in deserto, Terra mota est. Anima Christi è deserto in paradysum transiit. Hanc transitum terra iniustitias tremoribus testata est, simul etiam immane scelus in conditore crucifigendo commissum detestata.

III. Nova lex lata est, quam acceptura terra tremuit. Cum in monte Sinai Moyses legem scriptam à Deo acciperet, ecce cæperunt audiri tonitrua, ac micare fulgura, & nubes densissima operire montem, clangorque buccine vehementius perstrangebatur. & perterriti ac pavore congesti steterunt procul. Ita cum Saulo Christus concionaretur ex alto, diceretque, Ego sum Jesus, quem tu persequeris, at ille tremens ac stupens dixit: Domine, quid me vis facere? Ita tellus ob ejus dici obstupescendum facinus, & ob præcepta prius ignota tremens cohorruit, perinde ac si diceret: Magna fiet rerum commutatio, mores antiqui erunt exuendi, novis vivendum erit legibus. Quæ ista lex nova? Lex crucis. Quam expressè Lucas recitans,

Dicebat autem ad omnes, inquit, si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Lex sancta, sed terræ ingrata, gravis homini terreno: hinc isti tremores. Sed homo bonæ mentis tremuit ut Paulus, ad omne imperium excipiendum paratissimus: Domine, quid me vis facere?

Atque hic pii pectoris motus est, commiseratio sincera & gemitus amoris. Quis in centurione terræ motus exstitit? de quo Lucas, Videns autem Centurio quod factum fuerat, glorificavit Deum, dicens: Vere hic homo justus erat. Et omnis turba eorum, qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant quæ fiebant, percussentes pectora sua reverebantur. Quis terra motus in Nicodemo, Josepho, Apostolis, in matronis Solymæis, & in ipsâ Matre Christi? Hic ipse terræ motus in cordibus piorum hodieque durat; hinc

III. Disu-

A multa eaque voluntaria corporis afflictationes, jejunia, feroræ vestes, flagella, vigiliae, cubatus rigidus, & in ceteris asperorum amor. Neque hoc uno dumtaxat annidie faciunt, sed hebdomadibus singulis, præcipue diebus Veneris Christi cruciatus ita memoria repetunt, ut in seipsis sentiant quod & in Christo Jesus; cum vigilanter vigilant, cum suriente ac sitiente elatius sitientie, idque libenter in Domini sui gratiam. In quorumdam pectoribus adeo hic terre motus irroborevit, ut aliqui effigiem Christi crucifixi nunquam aspiciant, quin oculi mædanc, mens inritè percelli se sentiat. Laudandi notustus imitemur. Et, obsecro, non iramini anni decemam soltra penitentiam stadium comparatus, ut velut regigali reddito ab his molestis deinceps liberi pergamus. Christi morientis memoriam ex animo elabi musquam sinamus. Quotidie, aut saltem quavis hebdomade semel iterumque, honoris aliquid & obsequii Christo patienti debeamus, sentiamus vel in modicum illud ex amore cruciatuum, quos peritæ Servator, qui ne unquam nostrum oblivisci posset, redi, inquit, in manibus meis descripsi te. Pat est omnino, ut neque nos ipsius umquam obliviscamur. Anno toto edificat ubem, sed perniciosam superius amor, hæc a forte divino deicit hic terre motus, sed perdurans & continuus. Patientis ac morientis Christi memoriam assidue in nobis restauremus. Quod amatum, oblivisci non possumus.

S. V. Christo moriente petra scissa.

DE petris ruptis mentionem faciens Christianus Adrichomius; Cujus rei etiam hoc præclarum inquit, in petroso Calvarie monte argumentum extat. Ibi enim conspici etiamnum potest illa, quæ sub levâ matris Christi ad crucem oblitari latronis facta est scissura, in qua Dominici sanguinis colorem adhuc deprehendere licet. Illius autem scissuræ latitudo ea est, ut facile humani corporis crassitudinem capiat. Profunditas vero tanta, ut eam, si quis rei curiosi bolide submissa neutquam potuerint investigare; unde verisimile fit, hiatum hunc ad usque specum avernalem patere. Nam quem modum latroni respicienti via per Christi mortem ad cælum est referata; sic alteri per scissuram petre viam ad inferos esse patefactam. Ex quo patet, ait Hieronymus, quam verum sit, quod Christus dixit: *Vnus assumitur, & alter relinquetur.* Ex latronibus dextrum assumptum finistram relinquit. E simili crimine dissimiles fortissimi. Alter anteceffit Petrum in paradysum, alter Judam in tartarum. Confessio brevis vitam acquirit longam; blasphemia non diuturna, penâ plectitur æterna.

Lucianus Antiochenus presbyter, Eusebio teste, vir moribus & eruditione præcipuus, ad tribunal iudicis perductus, coram Præside ac populo religionis Christianæ rationem reddens, & inter cetera fidei testimonia, illam petre scissuram memorans, Ad stipulaturus inquit, his ipse in Hierosolymis locus, & Golgotha rupes sub patibuli onere disrupta. Hiantes hæc petrarum rimæ diversa nobis designant.

I. Christus, lapis angularis & petra nominatur. Paulus Hebræorum iter referens, Bibebant, inquit, de spiritali, consequente eos, petra: Petra autem erat Christus. Hæc petra scissa est in binas; animus à corpore divulsus: mox cautes & saxa sunt secuta, perinde ac si proclamasset: Christus: Quod me facere videritis, hoc facite.

II. Ira Dei magna & potentia infinita multum temperata ostenditur his prodigiis. Terra movet, non absorbet; sepulchra aperiantur, non ut vivi sepeliantur, sed morti resurgant; petre dissiliunt, sed neminem laedunt. Ea porro Numinis potentia est, ut Christus variè glotiantes ita repræferit: Ne cæperitis dicere: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraham. Non deerunt Abrahamo filii, etiam si vos degeneretis.

III. Disu-

III. Disu-

III. Disu-

III. Disu-

III. Disu-

III. Disu-

III. Disu-

III. Disu-

III. Disrupta petrae Judaeis impiam obstinationem exprobrarunt, quasi dixissent: Nos conditoris necem sentimus, & findimus, vos in pervicacia cepta perduratis. Deducens in mortale, plus invenisse Christum commiserationis in rupibus, quam in hominibus. Pharisaeis ob gratulationes plebis indignantibus aperte Christus, Dico vobis, inquit, quia si hi fuerint, lapides clamabunt. Cum ergo tacerent illi, aut convitia & maledicta dicerent, coeperunt lapides loqui, & potentiam divinam extollere: cautes & scopuli expandere sinum, tamquam hospiti novo pararent locum, & Christum mortuum invitarent ad laxam domum subeundam. Quid hic Christus: ut se gratum ostenderet, utrique parti factisfecit, & petram & sepulchrum subit. Nam vir ille nobilis ac dives ab Arimathaea, acceptum Jesus corpus involvit sindone mundata, & posuit illud in monumento suo novo, quod exciderat in petra, & advolvit saxum magnum ad ostium monumenti. Ita tam saxa & petrae, quam sepulchra plurimum imperarunt, erux illis Dominicum corpus debuit permittere.

Hoc loco cogitur pro se quisque fateri: O mi Domine Jesus, cor meum durius est petris omnibus, non illud molliunt solatia, non conterunt arumnae. Mors tua petras discindit, cor meum pervicax manet obstinatum & inflexibile. Non est quod ego Judaeis multa exprobre; simillima facio. Aliquid hircini sanguinis adamantem molliit; Sanguis Christi omnis, cor meum ad ferream itabilemque poenitentiam non flectit. Quod Zacharias queritur: Cor suum posuerunt ut adamantem, ne audirent legem & verba que misit Deus exercituum in spiritu suo per manum Prophetarum priorum. Et facta est indignatio magna a Domino exercituum. Et factum est, sicut locutus est, & non audierunt: sic clamabunt, & non exaudiam, dicit Dominus exercituum. Heu quantum malum peccus rigidum, durum, corneum, lapideum! sol expallescit, auleam sacrum scinditur, terra tremit, rupes dissiliunt, tumuli patefunt: nos terra insensibiliores, faxis duriores, mortuis magis mortui sumus, & non movemur. Ideo Bernardus acriter monens, Vigilate animo, inquit, ne instructiove vos hujus temporis sacramenta pertranseat. Copiosa est benedictio: date receptacula munda, devotas animas, sensus vigiles, affectus sobrios, puras conscientias exhibere tantis charissimibus gratiarum.

Ergo in Christum crucifixum assidue mentis oculis dechigamus; haec morientis species animo semper observetur altissime impressa. Cum Stephano presbytero, de quo supra demonstratum est, quis nostrum possit dicere: Ego die nocteque nihil aliud aspicio, nisi Dominum nostrum Jesum Christum in ligno pendentem. His aculeis dies noctesque animus stimulantur & pungendas est, ne unquam gravius delinquat. Hoc sine per Joielem, Nunc ergo, dicit Dominus, convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio, & in fletu, & in planctu. Et scindite corda vestra, & non vestimenta vestra. Ne, quae so panum nostrum tantummodo laceremus, sed peccus nostrum mutemus, erigamus illud ad alta. Cerimoniis tam vacuis non gaudet Deus. Ah quanti sunt, qui die Parasceves templa obeant, ad Christi cenotaphia procumbant, simulacrum crucifixi venerentur, peccus tunc dant, stipis aliquid spargant: haec signa boni luctus sunt, sed signa tantum, hoc vestem est scindere: cor scindendum est. Exteriores ceremoniae non dampnanda, modo non sint solae; vera pietas non corticem quaerit, sed nudum: morum sanctitas ex animi puritate fluit, scindamus corda, non vestimenta.

Sunt vero & alii qui animo gemunt, & Christi patientis commiserescunt. Hic bonus terrae motus est, sed motu hoc cessante terra stat antiquo loco, redeunt consuetudines praestant, libidines aliquamdiu desitae postliminio subrepunt, noxae saepius ejurate denuo placent. Ita hi fluctuantes Christiani in priorem eandemque vi-

tam, in morbos eisdem revolvuntur, omnia antiqua reperiunt. Nimirum terra motus desit, & una cum illo seria pietas & poenitentia: antiquum hoc suum obtinent, in vitia male consueti recidunt. Hos inclamans Cyprianus, Nihil prodest, inquit, verbis praefere virtutem, factis destruere veritatem. Minatur Deus: Super hoc caelum turbabo, & movebor terra de loco suo. Augustini dictum est: Qui peccata sua mundis, & se non corrigit, peccata sua solidat, non tollit. Crocodilus velut hominem miseratus, plorat, quem devorare cogitat, ita homicidium a fletu orditur. Crocodili lacrymae sunt, cum praeritas culpas dessemus, quas iterum paullo post commissa sumus, & ita futuras cavemus.

Subinde vero petrae quidem colliduntur, non tamen finduntur. Hoc dico: audiantur pii gemitus, sed vera ad Deum conversio non sequitur, aut ejus inane tantum simulacrum exhibetur, Charitate proesus inter mortua. Haec conversio, ut Hugo Victorinus loquitur, fit confessione oris, compunctione mentis, mortificatione carnis: ut scilicet in ore veritas, in mente puritas, in carne pudica sit sobrietas. Ponamus haec fieri, mentem compungi, noxas accusari, carnem macerari, & ita petras insigniter collidi. Sed ubi fissura est, ubi amor proximi: Ubi cor per amorem Christianum sese explicans: Num dolorem capias e patiente Christo, ostende id in paupere Christiano. Nocti voces Domini: Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. En igitur ante te Christum agrorum, pauperem, nudum, famelicum; scinde cor tuum, roga & juva illum veste, pecunia, cibo, auxiliare qua potes manu; siqua re laesus es ab illo, ne veniam nega, ignosce. Quidquid ei demum boni feceris, Christo fecisti. Ita Deus non collidi tantum vult petras, sed scindi. Vi aliqua hic opus est: ut cor in alios tam durum expugnetur, ut largiri discat & ignoscere.

CAPUT XII.

De Matre Virgine ad crucem filii morituri stante.

Ranadilla flos est Indicus nobis, paullo major rosa, odoris grati, quo & rosam, ceterisque flores vincit. Unicum habet folium rotundum & continuum, sed ita distinctum, ac si plura sint, quod in nostrate convolvolo est videre. Illius folii medio, seu sinu, purpureae stant quinque sphaerulae, velut e corallo factae, sanguineis quinque guttis non absimiles. Haec columellam partim cerei, partim rubri coloris cingunt; columellam tegit corolla velut spinulis contexta; e corollae medio tres fibrae coloris ferruginei velut tres clavi sese erigunt. Sub rotundo folio emergunt viridantia septem oblonga & acuta foliola, velut mucrones aut gladioli. Flos ipse quotidie, cum sole veniente sese aperit, cum abeunte claudit.

Hoc germen, florem qui tantum nominat, errat: Stare arbor fructus nobilitate nequit. Hanc se plantam, seu dignitate arborum reginam, Indix occidenti melior sol & natura novo miraculo donarunt, Christi cruciatibus representandis. Cum bona venia tua, Lector, liceat hic loco marginis metrum apponere * ad tantam floris Indici nobilitatem celebrandam.

Floscule, flos florum, cunctorum floscule florum Regule, & hortorum stella decusque novum. Floscule, quo Phœbi jactat se terra cadentis, Floscule digne feri nobilitate solo. Vlos si liceat celo transcribere flores, Hic certe flos est dignus ad astra rapi. Quid non proficiet naturae effundere stellas En etiam didicit natura vel ipsa novae.

Cyprian. serm. de mortal. Iulian. c. 13. vers. 13.

Math. c. 25. vers. 40.

* Quod juvenis ante annos plurimos meditatus sum. Hunc porro Indix occidentalis prodigiosum florem, veridicalem, minimeque fictum esse, argumentis & testimoniis compluribus copiose probat Jacobus Graeserus in Horto S. Crucis p. 5. libri mihi p. 287.